ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA [*NIILO JÄÄSKINEN*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 5. jūnijā [1]

Lieta C-117/13

Technische Universität Darmstadt
pret
Eugen Ulmer KG

(Bundesgerichtshof (Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Direktīva 2001/29/EK — Autortiesības un blakustiesības — Izņēmumi un ierobežojumi — 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts — Aizsargājamu darbu un citu priekšmetu izmantošana zinātniska pētījuma vai privāta pētījuma nolūkā — Grāmata, kas publiskota privātpersonām publiskajās bibliotēkās īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās — Tāda darba jēdziens, uz kuru neattiecas "pirkšanas vai licencēšanas noteikumi" — Bibliotēkas tiesības digitalizēt tās kolekcijā esošu darbu, lai to publiskotu īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās — Darba publiskošana īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās, ļaujot to izdrukāt uz papīra vai noglabāt USB zibatmiņas diskā

I – **Ievads**

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīvas 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu [2].

2. Strīds pamatlietā ir starp *Technische Universität Darmstadt* (turpmāk tekstā – "*TU Darmstadt*") un izdevniecību *Eugen Ulmer KG* par to, ka pirmā bibliotēkas telpās īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās ir publiskojusi sabiedrībai tās kolekcijā esošu zinātnisku grāmatu, kuras izmantošanas tiesības pieder *Eugen Ulmer KG*.

3. *Bundesgerichtshof* (Vācijas Federālā Augstākā tiesa) uzdotie prejudiciālie jautājumi attiecas uz publisku bibliotēku un ir par to, kā interpretēt jēdzienu "ir spēkā pirkšanas vai licencēšanas noteikumi", par bibliotēkas krājumos glabāto darbu digitalizāciju un to, vai lietotāji drīkst ne tikai pārlūkot (lasīt) digitalizētos darbus, bet arī izdrukāt tos uz papīra un noglabāt *USB* zibatmiņas diskā.

1 — Oriģinālvaloda – franču.
2 — OV L 167, 10. lpp.

4. Tiesvedība pamatlietā ir "izmēģinājuma" procedūra. *TU Darmstadt* atbalsta *Deutscher Bibliotheksverband e. V.* (Vācijas Bibliotēku apvienība), kā arī šai pēdējai analoģiska Eiropas [apvienība] – Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju Eiropas birojs (*EBLIDA*). *Eugen Ulmer KG* atbalsta *Börsenverein des deutschen Buchhandels* (Vācijas Grāmatu tirdzniecības savienība). Tas norāda, cik svarīga ir šī lieta bibliotēkām, autoriem un izdevniecībām, it īpaši zinātnisko darbu izdevniecībām [3].

II – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Savienības tiesības*

5. Direktīvas 2001/29 preambulas 31., 34., 36., 40. un 44. apsvēruma teksts ir šāds:

"(31) Jāsaglabā taisnīgs līdzsvars starp dažādu kategoriju tiesību subjektu tiesībām un interesēm un dažādu kategoriju tiesību subjektu un aizsargātu tiesību objektu izmantotāju tiesībām un interesēm. Jāpārvērtē esošie dalībvalstu noteiktie izņēmumi un ierobežojumi, ņemot vērā jauno elektronisko vidi. Esošās izņēmumu un ierobežojumu atšķirības attiecībā uz dažām noteiktām darbībām atstāj tiešu negatīvu ietekmi uz autortiesību un blakustiesību iekšējā tirgus funkcionēšanu. Minētās atšķirības varētu izpausties spēcīgāk, ņemot vērā darbu pārrobežu izmantošanas turpmāko attīstību un pārrobežu aktivitātes. Lai nodrošinātu iekšējā tirgus pienācīgu funkcionēšanu, minētie izņēmumi un ierobežojumi būtu jānosaka saskaņotāk. To saskaņošanas pakāpei būtu jābalstās uz ietekmi, kādu tie atstāj uz iekšējā tirgus vienmērīgu funkcionēšanu.

[..]

(34) Dalībvalstīm būtu jādod iespēja paredzēt dažus izņēmumus vai ierobežojumus, piemēram, izglītības un zinātnes nolūkā, publisku iestāžu, piemēram, bibliotēku un arhīvu, labā.

[..]

(36) Dalībvalstis var paredzēt taisnīgu atlīdzību tiesību subjektiem, arī piemērojot izvēles noteikumus attiecībā uz izņēmumiem vai ierobežojumiem, kas neparedz attiecīgo atlīdzību.

[..]

(40) Dalībvalstis var paredzēt izņēmumu vai ierobežojumu dažu bezpeļņas iestāžu labā, piemēram, publisko bibliotēku un tamlīdzīgu iestāžu, kā arī arhīvu labā. Tomēr tie būtu jāattiecina tikai uz dažiem īpašiem gadījumiem, uz kuriem attiecas reproducēšanas tiesības. Minētajam izņēmumam vai ierobežojumam nebūtu jāattiecas uz izmantošanu, veicot aizsargāto darbu vai citu tiesību objektu tiešsaistes piegādi. [..] Tāpēc būtu jāveicina īpašu līgumu slēgšana vai licenču izdošana, kas, neizjaucot līdzsvaru, būtu labvēlīgas minētajām iestādēm un informācijas izplatīšanai, ar ko tās nodarbojas.

[..]

3 — Atgādināšu, ka par bibliotēkas krājumā glabāto darbu digitalizāciju bija radies strīds saistībā ar *Google Book Search* projektu. Skat. *United States District Court, Southern District of New York*, 2013. gada 14. novembra spriedumu lietā *The Authors Guild* u.c. pret *Google Inc.* (05 CIV 8136) un zaļo grāmatu "Autortiesības uz zināšanām balstītā ekonomikā" (COM(2008) 466, galīgā redakcija, 8. lpp.).

(44) Piemērojot šajā direktīvā paredzētos izņēmumus un ierobežojumus, tie būtu jāīsteno saskaņā ar starptautiskajām saistībām. Minētos izņēmumus un ierobežojumus nedrīkst piemērot tā, ka tie skar tiesību subjekta likumīgās intereses vai ir pretrunā [..] viņa darba vai cita tiesību objekta parast[ajai] izmantošan[ai]. Šādiem dalībvalstu paredzētajiem izņēmumiem vai ierobežojumiem jo īpaši būtu pienācīgi jāatspoguļo lielāka ekonomiskā ietekme, kādu šie izņēmumi vai ierobežojumi varētu atstāt jaunajā elektroniskajā vidē. Tāpēc attiecībā uz autortiesību darbu un cita tiesību objekta dažiem jauniem izmantošanas veidiem dažu izņēmumu vai ierobežojumu darbības jomu varētu ierobežot vēl vairāk."

6. Direktīvas 2001/29 2. panta ar nosaukumu "Reproducēšanas tiesības" a) punktā ir noteikts, ka "dalībvalstis piešķir ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt" reproducēšanu, tostarp "autoriem – attiecībā uz viņu darbiem".

7. Šīs direktīvas 3. panta "Tiesības uz darbu izziņošanu un tiesības uz cita tiesību objekta publiskošanu" 1. punktā it īpaši ir noteikts, ka "dalībvalstis autoriem piešķir ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu izziņošanu".

8. Direktīvas 2001/29 5. panta "Izņēmumi un ierobežojumi" 2. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis var paredzēt izņēmumus vai ierobežojumus 2. pantā minētajām reproducēšanas tiesībām šādos gadījumos:

a) reproducēšana uz papīra vai līdzīga materiāla, ko veic, izmantojot jebkuru fotografēšanas metodi vai citu procesu ar līdzīgu iedarbību, izņemot nošu rakstus, ar noteikumu, ka tiesību subjekti saņem taisnīgu atlīdzību;

b) reproducēšana uz jebkura materiāla, ko personiskai lietošanai veic privātpersona ar mērķi, kurš ne netieši, ne tieši nav komerciāls, ar nosacījumu, ka tiesību subjekti saņem taisnīgu atlīdzību, kurā ņemta vērā 6. pantā minēto tehnoloģisko pasākumu piemērošana vai nepiemērošana attiecīgajam darbam vai tiesību objektam;

c) īpaša reproducēšana, ko veic publiskās bibliotēkas, izglītības iestādes vai muzeji, vai arhīvi un no kuras negūst tiešu vai netiešu ekonomisku vai komerciālu labumu;

[..]."

9. Minētās direktīvas 5. panta 3. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis var paredzēt izņēmumus vai ierobežojumus 2. un 3. pantā paredzētajām tiesībām šādos gadījumos: [..]

n) kolekcijās esošu darbu un citu tiesību objektu, uz ko neattiecas pirkšanas vai licencēšanas noteikumi, izmantošanai zinātniska pētījuma vai privāta pētījuma nolūkā, ļaujot atsevišķiem sabiedrības locekļiem ar tiem iepazīties izziņojot vai publiskojot tos īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās 2. punkta c) apakšpunktā minēto iestāžu telpās;

[..]."

10. Saskaņā ar šīs direktīvas 5. panta 5. punktu:

"Šī panta 1., 2., 3. un 4. punktā paredzētos izņēmumus un ierobežojumus piemēro tikai dažos īpašos gadījumos, kas nav pretrunā [..] darba vai cita tiesību objekta parast[ajai] izmantošan[ai] un nepamatoti neskar tiesību subjekta likumīgās intereses."

B – *Vācijas tiesības*

11. 1965. gada 9. septembra Likuma par autortiesībām un blakustiesībām (*Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz*, turpmāk tekstā – "*UrhG*")[4] 52.b pants, redakcijā, kas piemērojama pamatlietas faktu rašanās laikā, ir formulēts šādi:

"Reproducēšana īpašās, šim nolūkam paredzētās elektroniskās lasīšanas vietās publiskajās bibliotēkās, muzejos un arhīvos

Publisku bibliotēku, muzeju vai arhīvu, kam nav tieša vai netieša ekonomiska vai komerciāla nolūka, krājumā glabātos publicētos darbus drīkst publiskot tikai attiecīgās iestādes telpās īpašās, šim nolūkam paredzētās elektroniskās lasīšanas vietās zinātniska pētījuma vai privāta pētījuma vajadzībām, ciktāl tas nav pretrunā līgumiskiem noteikumiem. Pieejamo darba kopiju skaits elektroniskās lasīšanas vietās parasti nedrīkst būt lielāks par iestādes krājumā glabāto eksemplāru skaitu. Publiskošana rada tiesības uz taisnīgas atlīdzības samaksu. Attiecīgās tiesības var īstenot tikai viena autortiesību aģentūra."

III – **Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi**

12. *TU Darmstadt* pārvalda publisku bibliotēku. Savās telpās tā ir iekārtojusi elektroniskas lasīšanas vietas, kurās tā publisko savos bibliotēkas krājumos glabātos darbus. To vidū kopš 2009. gada janvāra vai februāra bija *Eugen Ulmer KG* izdevniecībā iznākusī *Winfried Schulze* rokasgrāmata "Einführung in die neuere Geschichte" [Ievads mūsdienu vēsturē].

13. *TU Darmstadt* šo grāmatu bija digitalizējusi, lai to publiskotu elektroniskās lasīšanas vietās[5]. Lasīšanas vietās vienlaikus nevarēja izmantot lielāku darba eksemplāru skaitu par to, kāds bija pieejams bibliotēkas krājumos. Lasīšanas vietu lietotāji varēja darbu pilnībā vai daļēji izdrukāt uz papīra vai noglabāt *USB* zibatmiņas diskā un attiecīgi šādā formātā tos paņemt līdzi ārpus bibliotēkas.

14. *TU Darmstadt* nepiekrita *Eugen Ulmer KG* 2009. gada 29. janvāra piedāvājumam iegādāties un izmantot tās izdotās rokasgrāmatas elektronisko grāmatu ("E-Books") formātā. Lietas dalībnieki nav vienisprātis par to, vai piedāvājums atbildētājai pamatlietā tika iesniegts strīdīgās rokasgrāmatas digitalizēšanas laikā.

15. *Eugen Ulmer KG* cēla prasību *Landgericht Frankfurt am Main* (Frankfurtes pie Mainas apgabaltiesā), kas 2011. gada 6. marta spriedumā nosprieda, ka tiesību subjektam [īpašniekam] un iestādei vispirms ir jāpanāk vienošanās par digitālā darba izmantošanu, lai netiktu piemērots *UrhG* 52.b pants. Turklāt šī tiesa arī noraidīja *Eugen Ulmer KG* prasījumu aizliegt *TU Darmstadt* digitalizēt vai likt digitalizēt strīdīgo rokasgrāmatu. Tomēr tā apmierināja tās prasījumu aizliegt *TU Darmstadt* bibliotēkas lietotājiem no tās telpās ierīkotām īpašām lasīšanas vietām izdrukāt šo darbu un/vai noglabāt to *USB* zibatmiņas diskā, un/vai ņemt līdzi šīs reprodukcijas ārpus bibliotēkas.

16. Tā kā *TU Darmstadt* cēla tiešu prasību par "Pārskatīšanu", *Bundesgerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai ir spēkā pirkšanas vai licencēšanas noteikumi Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkta izpratnē, ja tiesību subjekts šajā normā minētajām iestādēm piedāvā noslēgt licences līgumus par darba izmantošanu ar atbilstošiem nosacījumiem?

4 — *BGBl.* 1965 I, 1273. lpp.

5 — Savos rakstveida apsvērumos *TU Darmstadt* precizē – pret ko šajā jautājumā neiebilst *Eugen Ulmer KG* –, ka šīs grāmatas dažādo nodaļu digitālās datnes bija tikai grafiskas datnes, kurās nevar izmantot mūsdienu tekstapstrādes lietotnēs paredzētās komandas (teksta meklēšanas, kopēšanas, ielīmēšanas u.c. instrumentus).

2) Vai Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts dod tiesības dalībvalstīm piešķirt iestādēm tiesības digitalizēt to kolekcijā esošos darbus, ja tas ir nepieciešams šo darbu publiskošanai lasīšanas vietās?

3) Vai tiesības, kuras dalībvalsts paredz saskaņā ar Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu, drīkst būt tik plašas, ka lasīšanas vietu lietotāji tajās publiskotos darbus var izdrukāt uz papīra vai noglabāt *USB* zibatmiņas diskā?"

17. Rakstveida apsvērumus iesniedza *TU Darmstadt*, *Eugen Ulmer KG*, Vācijas, Itālijas, Polijas un Somijas valdības, kā arī Eiropas Komisija, kas visas, izņemot Polijas un Somijas valdības, bija pārstāvētas 2014. gada 26. februāra tiesas sēdē.

IV – **Analīze**

A – *Par jautājumu, vai darbam ir piemērojami pirkšanas vai licencēšanas noteikumi, ja tiesību īpašnieks piedāvā iestādēm noslēgt licences līgumus par šī darba izmantošanu ar atbilstošiem nosacījumiem*

18. Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai ir spēkā "pirkšanas vai licencēšanas noteikumi" Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkta izpratnē, ja tiesību īpašnieks šajā normā minētajām bibliotēkām, mācību iestādēm, muzejiem vai arhīviem piedāvā noslēgt licences līgumus par darba izmantošanu ar atbilstošiem nosacījumiem.

19. Visi lietas dalībnieki, kas ir iesnieguši rakstveida apsvērumus, izņemot *Eugen Ulmer KG*, uz pirmo jautājumu ierosina sniegt noraidošu atbildi.

20. Tāpēc rodas jautājums, vai vienkāršs piedāvājums [noslēgt] atbilstošu licences līgumu nozīmē, ka ir spēkā "pirkšanas vai licencēšanas noteikumi" un tātad ir izslēgts Direktīvas 2001/29/EK 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā paredzētais izņēmums, vai arī, tieši otrādi, ir jānosaka prasība, ka tiesību subjektam un iestādei par to ir jānoslēdz vienošanās. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, Tiesas judikatūra neļauj kliedēt visas šaubas par atbildi uz šo jautājumu.

21. Kā pamatoti norāda *TU Darmstadt*, saikne, pirmkārt, starp izmantošanas tiesībām un, otrkārt, ierobežojošām tiesību normām kļūst skaidrāka, ņemot vērā Direktīvas 2001/29 preambulas 45. un 51. apsvērumu. Tajos ir it īpaši noteikts, ka "izņēmumiem un ierobežojumiem tomēr nav jākavē tādu *līgumattiecību* noteikšana, kas paredzēta taisnīgas atlīdzības nodrošināšanai tiesību subjektiem", un ka "dalībvalstīm būtu jāveicina tiesību subjektu veiktie brīvprātīgie pasākumi, *tajā skaitā nolīgumu slēgšana un īstenošana tiesību subjektu un citu attiecīgo personu starpā*, lai atvieglotu atsevišķu to izņēmumu vai ierobežojumu mērķu sasniegšanu, kas saskaņā ar šo direktīvu ir paredzēti attiecīgo valstu tiesību aktos"[6].

22. Abi šie apsvērumi to vācu valodas redakcijā nepārprotami attiecas uz esošajām līgumattiecībām un esošo līgumu noslēgšanu un īstenošanu, nevis tikai uz iespējamā licences [līguma noslēgšanu]. Šo analīzi apstiprina arī citas šo apsvērumu valodu versijas[7].

23. Tāpēc tas, ka ir jāveicina brīvprātīgu nolīgumu slēgšana, pilnīgi neietekmē attiecīgajā tiesību normā paredzēto prasību faktiski noslēgt šādus nolīgumus.

6 — Mans izcēlums.

7 — Skat., piemēram, angļu un franču valodas redakcijas.

24. Ne sistemātiska interpretācija, ne teleoloģiska interpretācija neļauj izdarīt citādu secinājumu. Saskaņā ar sistemātisku interpretāciju izņēmums ekskluzīvām autora tiesībām būtu jāinterpretē šauri [8]. Tomēr izskatāmajā lietā runa ir par to, kā interpretēt izņēmuma piemērošanas nosacījumu, ar kuru ir noteikts, kādiem darbiem var tikt piemērots izņēmums. Direktīvas 2001/29 5. panta 5. punktā paredzētais līdzsvars ir sasniegts, ja autors un lietotājs vienojas par pirkšanas vai licencēšanas noteikumiem vai arī ja izņēmuma saņēmējs izpilda ierobežojošos nosacījumus, kurus ir paredzējis valsts likumdevējs, transponējot šo direktīvu [9]. No šī viedokļa raugoties, ja tikai tiktu pieņemts tiesību īpašnieka piedāvājums, minētā izņēmuma piemērošana būtu atkarīga no vienpusējiem lēmumiem, tādējādi tas liegtu izņēmumam lietderīgo iedarbību attiecīgo iestāžu labā. Savukārt saskaņā ar teleoloģisko interpretāciju, ņemot vērā Savienības likumdevēja izvirzītos sasniedzamos vispārējo interešu mērķus, proti, veicināt zināšanu un kultūras izplatīšanu, arī ir izvirzīta prasība, ka lietotājam ir jāvar atsaukties uz šo izņēmumu.

25. Tādēļ es ierosinu Tiesai uz pirmo jautājumu atbildēt, ka Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz darbu neattiecas pirkšanas vai licencēšanas noteikumi, ja tiesību īpašnieks šajā normā minētajām iestādēm piedāvā noslēgt licences līgumus par darba izmantošanu ar atbilstošiem nosacījumiem.

B – *Par dalībvalstu iespēju piešķirt iestādēm tiesības digitalizēt to kolekcijās esošos darbus, ja tas ir nepieciešams šo darbu publiskošanai īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās*

26. Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu dalībvalstīm ir atļauts piešķirt iestādēm tiesības digitalizēt to kolekcijās esošos darbus, ja tas ir nepieciešams šo darbu publiskošanai īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās.

27. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, šķiet, tāds ir šis gadījums, tomēr piebilst, ka, lai gan šāda veida dalībvalstu pilnvaras uzreiz neizriet no minētā noteikuma, tās varētu tikt secinātas no Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta c) apakšpunkta.

28. Visi lietas dalībnieki, kas ir iesnieguši rakstveida apsvērumus, izņemot *Eugen Ulmer KG*, uzskata, ka ar Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu dalībvalstīm ir atļauts piešķirt iestādēm tiesības digitalizēt to kolekcijās esošos darbus, ciktāl tas ir nepieciešams minēto darbu publiskošanai īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās.

29. Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts tiek piemērots "kolekcijās esošu darbu un citu tiesību objektu, uz ko neattiecas pirkšanas vai licencēšanas noteikumi, izmantošanai zinātniska pētījuma vai privāta pētījuma nolūkā, ļaujot atsevišķiem sabiedrības locekļiem ar tiem iepazīties, izziņojot vai publiskojot tos īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās 2. punkta c) apakšpunktā minēto iestāžu telpās".

30. Saskaņā ar šī 5. panta 3. punkta pirmo teikumu šajā punktā paredzētie izņēmumi un ierobežojumi attiecas tikai un vienīgi uz reproducēšanas tiesībām un ekskluzīvajām darba izziņošanas tiesībām. Faktiski daži no Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punktā paredzētajiem izņēmumiem un ierobežojumiem tieši (piemēram, c) apakšpunkts) vai vismaz netieši (b) apakšpunkts) attiecas gan uz ekskluzīvajām reproducēšanas tiesībām, gan uz ekskluzīvajām izziņošanas tiesībām, bet citi attiecas tikai uz vienām tiesībām (d) apakšpunkts).

8 — Skat. spriedumu *ACI Adam* u.c. (C-435/12, EU:C:2014:254, 22. un 23. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

9 — Par dalībvalstu tiesībām precizēt ierobežojumu un izņēmumu ekskluzīvajām autortiesībām piemērošanas jomu skat. spriedumu *VG Wort* u.c. (no C-457/11 līdz C-460/11, EU:C:2013:426, 52. un 53. punkts).

31. Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā ir minēta izziņošana un publiskošana. Šie divi jēdzieni ir atrodami šīs direktīvas 3. pantā, konkrēti, katrā no tā trim punktiem. Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā nav nevienas tiešas atsauces uz reproducēšanas tiesībām. Es no tā secinu, ka Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā paredzētais īpašais izņēmums galvenokārt ir izņēmums šajā 3. pantā paredzētajām ekskluzīvajām darba izziņošanas tiesībām.

32. Kā ir norādījusi Tiesa, no Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkta izriet, ka katrai darba izziņošanai sabiedrībai ir jāsaņem autortiesību īpašnieka atļauja. Tādējādi no šīs tiesību normas izriet, ka "izziņošanas sabiedrībai" jēdziens apvieno divus elementus, proti, darba "izziņošanu" un tā izziņošanu "sabiedrībai". Lai notiktu "izziņošana", pietiek ar to, ka darbs ir publiskots sabiedrībai un personas, kas veido šo sabiedrību, var tam piekļūt, un tam, vai viņi izmanto šo iespēju, nav izšķirošas nozīmes [10].

33. No tā izriet, ka tādos apstākļos kā pamatlietā tas, ka aizsargāti darbi tiek darīti pieejami sabiedrībai, kas ir publisko bibliotēku un citu Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta c) apakšpunktā minēto iestāžu telpās esošo īpašo, šim nolūkam paredzēto vietu lietotāji, ir jākvalificē kā "publiskošana" un tādējādi kā "izziņošana" Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkta izpratnē [11].

34. Tomēr līdzīgi Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkta formulējums, manuprāt, attiecas arī uz reproducēšanu, kas papildina izziņošanu, šajā gadījumā darba digitālas kopijas izgatavošanu, lai to izziņotu vai publiskotu īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās. Tomēr šajā gadījumā nav runa par īslaicīgu vai papildu reproducēšanas darbību, kas ir tehnoloģiska procesa neatņemama un būtiska daļa Direktīvas 2001/29 5. panta 1. punkta izpratnē, uz kuru neattiektos autora ekskluzīvās tiesības [atļaut vai aizliegt] šāda darba reproducēšanu [12].

35. Tiesības, kas vajadzīgas reproducēšanai, var tikt izsecinātas arī no citas tiesību normas, proti, Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta c) apakšpunkta. Šī tiesību norma ir piemērojama, ja tā ir "īpaša reproducēšana, ko veic publiskās bibliotēkas, izglītības iestādes vai muzeji, vai arhīvi un no kuras negūst tiešu vai netiešu ekonomisku vai komerciālu labumu".

36. Attiecībā uz jēdzienu "īpaša reproducēšana" ir jāmin divi apsvērumi.

37. Šajā situācijā, manuprāt, tas it īpaši ir attiecināms uz pasākumiem, kuru mērķis ir aizsargāt vēl aizsargātus, kaut arī senus, trauslus vai retus, oriģināldarbus. Tomēr tas ietver arī reproducēšanu, kas ir nepieciešama "izmantošanai zinātniska pētījuma vai privāta pētījuma nolūkā, [..] izziņojot vai publiskojot tos īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās", kas ir paredzēta Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā. Tas it īpaši var attiekties uz tādiem darbiem, kurus izmanto daudzi studenti studiju laikā un kuru kopēšana varētu izraisīt to nesamērīgu nodilumu.

38. Tomēr, tā kā runa ir par "īpašu reproducēšanu", tad ne ar Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta c) apakšpunktu, ne tās 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu, tos interpretējot, ņemot vērā minētajā 5. pantā minēto vispārējo noteikumu [13], nav atļauta visas *kolekcijas* digitalizācija, tādējādi "īpašas reproducēšanas" priekšmets ir tikai *atsevišķu* "aizsargātu darbu vai citu priekšmetu izmantošana". Manuprāt, saskaņā ar minētā panta 5. punktā paredzēto ierobežojumu samērīguma principu iespēja izmantot īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās nav jāizmanto, lai izvairītos no pietiekama daudzuma darba fizisko kopiju iegādes, nosakot, piemēram, tādu tiesību normu kā *UrhG* 52.b pantā noteiktā, atbilstoši kurai īpašās, šim nolūkam paredzētas elektroniskās lasīšanas vietās publicētā darba eksemplāru skaits nedrīkst būt lielāks par iestādes krājumos pieejamo eksemplāru skaitu.

10 — Spriedums *Svensson* u.c. (C-466/12, EU:C:2014:76, 15.–19. punkts).

11 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Svensson* u.c. (EU:C:2014:76, 18. punkts), kā arī spriedumu *OSA* (C-351/12, EU:C:2014:110, 25. punkts).

12 — Spriedums *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465, 60. punkts).

13 — Spriedums *ACI Adam* u.c. (EU:C:2014:254, 25. punkts).

39. Ja aizsargāta darba digitālā kopija nav izgatavota, lai piemērotu Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu, tad to ir iespējams izgatavot atbilstoši Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta c) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem. Savukārt šī darba kopiju vēlāk var izziņot, ievērojot Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā paredzētos nosacījumus.

40. Tādēļ es ierosinu Tiesai nospriest, ka Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktam, kas ir interpretēts, ņemot vērā Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta c) apakšpunktu, nav pretrunā, ka dalībvalstis šajā tiesību normā minētajām iestādēm piešķir tiesības digitalizēt savu kolekciju darbus, ja tas ir nepieciešams šo darbu publiskošanai īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās.

C – *Par dalībvalstu iespēju atļaut īpašu, šim nolūkam paredzētu vietu lietotājiem izdrukāt uz papīra vai saglabāt USB zibatmiņas diskā tajās publiskotos darbus*

41. Ar savu trešo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai saskaņā ar Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu dalībvalstīm paredzētās tiesības drīkst būt tik plašas, ka īpašu, šim nolūkam paredzētu vietu lietotāji tajās publiskotos darbus var izdrukāt uz papīra vai lejupielādēt *USB* zibatmiņas diskā.

42. Iesniedzējtiesa ierosina, ka uz jautājuma pirmo daļu būtu jāsniedz apstiprinoša atbilde, bet uz šā jautājuma otro daļu būtu jāatbild noraidoši. Savukārt *TU Darmstadt* piedāvā sniegt apstiprinošu atbildi uz abām jautājuma daļām, bet Itālijas un Somijas valdības ierosina atbildēt apstiprinoši uz pirmo daļu un noraidoši uz otro daļu. Turpretī *Eugen Ulmer KG* un Komisija ierosina sniegt noraidošu atbildi uz abām jautājuma daļām. Vācijas valdība uzskata, ka uz jautājumu nav attiecināms Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts, bet Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta a)–c) apakšpunkts, savukārt Polijas valdība izklāsta dažus apsvērumus, tomēr neierosinot konkrētu atbildi.

43. Analizējot abus gadījumus, uz kuriem attiecas iesniedzējtiesas jautājums par iespēju īpašu, šim nolūkam paredzētu vietu lietotājiem drukāt uz papīra vai lejupielādēt *USB* zibatmiņas diskā visu vai daļu no tajās publiskotajiem darbiem, ir jāņem vērā izziņošanas tiesību jēdziens. Saskaņā ar Tiesas judikatūru Direktīvas 2001/29 3. pantā minētais izziņošanas jēdziens [14] ir jāinterpretē plaši, bet vienlaikus visi izņēmumi šīm tiesībām ir jāinterpretē šauri [15].

44. Kā esmu norādījis saistībā ar otro jautājumu, Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts galvenokārt ietver izņēmumu šīs direktīvas 3. pantā paredzētajām ekskluzīvajām izziņošanas tiesībām.

45. Saskaņā ar Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu ierobežojums izziņošanas tiesībām ietver darbu izmantošanu īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās bez darba autora atļaujas, kad tie ir publiskoti sabiedrībai tādējādi, ka lietotājs tiem var piekļūt iestādē atbilstoši savām iespējām.

46. Ir jāpārbauda, vai šī izziņošana ietver arī noglabāšanu *USB* zibatmiņas diskā un izdrukāšanu uz papīra. Uzreiz norādīšu, ka abi aplūkotie gadījumi nav uzskatāmi par izziņošanu, bet reproducēšanu: attiecībā uz *USB* zibatmiņas disku runa ir par darba digitālas kopijas izgatavošanu, bet attiecībā uz darba kopiju uz papīra – par kopijas izveidošanu uz fiziska datu nesēja.

47. Vispirms attiecībā uz noglabāšanu *USB* zibatmiņas diskā mijiedarbība starp [īpašu, šim nolūkam paredzētu] vietu un *USB* zibatmiņas disku ietver to, ka no bibliotēkas izgatavotas digitālas kopijas *USB* zibatmiņas diskā tiek izgatavota jauna digitālā kopija. Šeit ir nozīme īpašas, tam piemērotas vietas jēdzienam. Tomēr Direktīvā 2001/29 nav precizēts, ko nozīmē šis izteiciens.

14 — Spriedums *Svensson* u.c. (EU:C:2014:76, 19. punkts) un spriedums *OSA* (EU:C:2014:110, 23. punkts).

15 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Infopaq International* (EU:C:2009:465, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).

48. Manuprāt, tāda aizsargāta darba kā literatūras darbs, skaņu ieraksts vai kinematogrāfisks darbs izmantošana īpašās, tam piemērotās vietās ietver tā uztveršanu [16], uzreiz lasot, klausoties vai noskatoties, kam turklāt ir jānotiek bibliotēkas telpās. Tādējādi īpašas, šim nolūkam paredzētas vietas jēdziens attiecas uz šim mērķim paredzētām iekārtām, nevis uz konkrētu tehnisko risinājumu [17].

49. Manuprāt, šajos apstākļos izziņošanas jēdziens no attiecīgā izņēmuma piemērošanas jomas izslēdz iespēju noglabāt darbu *USB* zibatmiņas diskā, jo šādā gadījumā runa nav publiskas bibliotēkas vai citas iestādes veiktu izziņošanu tādā nozīmē, kā to saprot Tiesa savā judikatūrā, bet par to, ka lietotājs izgatavo savu privāto digitālo kopiju. Turklāt šāda reproducēšana nav nepieciešama, lai saglabātu aplūkotā izņēmuma lietderīgo iedarbību, pat ja tas būtu lietderīgs lietotājam. Turklāt no šādas kopijas var tikt atkārtoti izveidotas citas kopijas un izplatītas tiešsaistē. Tomēr paredzētais izņēmums par labu īpašām, tām paredzētām vietām neattiecas uz darbību, ar kuru bibliotēka publisko digitālo kopiju lietotājam, lai viņš varētu izgatavot jaunu kopiju un to noglabāt *USB* zibatmiņas diskā.

50. Analizējot izdrukāšanu uz papīra, būtu jāievēro tā pati loģika. Process, kura rezultātā tiek izgatavota darba (daļēja) kopija, manuprāt, pārsniedz Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā paredzētos izņēmumus un ierobežojumus.

51. Tāpēc ir jāsecina, ka Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts neattiecas ne uz noglabāšanu *USB* zibatmiņas diskā, ne uz izdrukāšanu uz papīra.

52. Tomēr pakārtoti un attiecībā uz izdrukāšanu sniegšu šādas norādes.

53. Modernais tehniskais kopēšanas process lielā mērā ir balstīts uz oriģinālā darba digitalizāciju un kopijas drukāšanu [18].

54. Saskaņā ar Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktu darbu kopiju izgatavošana bibliotēkas telpās var tikt atļauta tikai ar konkrētiem nosacījumiem. Pašreizējie kopētāji digitalizē oriģinālu un izdrukā uz papīra oriģinālā darba analoģisku kopiju, kas ir līdzvērtīgi oriģināla reproducēšanai pēc iepriekšējas tā digitalizācijas.

55. Tiesa spriedumā apvienotajās lietās *VG Wort* u.c. [19] ir nospriedusi, ka "no Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta a) apakšpunkta formulējuma izriet, ka tas attiecas ne tikai uz fotografēšanas metodi, bet arī uz jebkuru "citu procesu ar līdzīgu iedarbību", proti, jebkuru metodi, ar kuru var iegūt līdzīgu rezultātu, kāds tiek sasniegts ar fotografēšanas metodi, proti, aizsargāta darba vai cita tiesību objekta analogu atspoguļojumu".

56. Tiesa ir piebildusi, ka, "ciktāl šis rezultāts tiek nodrošināts, reproducēšanas procesā izmantoto darbību skaitam vai izmantotās metodes vai metožu raksturam nav nozīmes, tomēr ar nosacījumu, ka dažādie elementi vai šī vienotā procesa dažādie posmi, kas nav autonomi, notiek vai tiek veikti vienas un tās pašas personas uzraudzībā un to visu mērķis ir reproducēt aizsargātu darbu vai citu tiesību objektu uz papīra vai līdzīga materiāla" [20].

16 — Spriedums *VG Wort* u.c.(EU:C:2013:426, 67. punkts).

17 — Tādējādi es neredzu nekādus šķēršļus tam, ka, piemēram, dators vai klēpjdators var tikt izmantots kā "īpaša, šim nolūkam piemērota vieta". Tomēr "īpašas, šim nolūkam piemērotas vietas" jēdziens var nozīmēt, ka dažas iekārtu tehniskās iespējas lietotājiem iestādēs nav pieejamas.

18 — Skat. ģenerāladvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumus *VG Wort* u.c. (no C-457/11 līdz C-460/11, EU:C:2013:34, 75. un nākamie punkti), kuros viņa ir plaši analizējusi reproducēšanu, kas ietver ierīču virkni.

19 — Spriedums *VG Wort* u.c. (EU:C:2013:426, 68. punkts).

20 — Spriedums *VG Wort* u.c. (EU:C:2013:426, 70. punkts).

57. Saskaņā ar šo pieeju jau digitalizētu darbu ir iespējams izdrukāt uz papīra. Uz šo gadījumu neattiecas Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā paredzētie noteikumi, bet uz to var tikt attiecināti Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta a), b) un/vai c) apakšpunkts. Tāpat kā, ievērojot valsts tiesību aktos paredzētos ierobežojumus, bibliotēkas lietotājam ir atļauts kopēt uz papīra tās krājumos glabātos fiziskos darbus un bibliotēka to var atļaut, lietotājs var arī izdrukāt uz papīra lappuses no digitalizētās kopijas un bibliotēka to var atļaut. Atšķirībā no *USB* zibatmiņas diskā noglabātās digitālās kopijas šajā ziņā tas, ka tiek atļauts izdrukāt bibliotēku vai citu Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktā minēto citu iestāžu digitalizētos darbus, nerada jaunu situāciju attiecībā pret situāciju, kurā nepastāvētu īpašas, šim nolūkam paredzētas vietas. Nepastāv arī plašas nelikumīgas izplatīšanas draudi, kas pastāv digitālo kopiju gadījumā.

58. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu uz trešo jautājumu atbildēt tādējādi, ka tiesības, kuras dalībvalsts paredz saskaņā ar Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu, neatļauj īpašu, šim nolūkam paredzētu vietu lietotājiem tajās publiskotos darbus izdrukāt uz papīra vai noglabāt *USB* zibatmiņas diskā.

V – **Secinājumi**

59. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Bundesgerichtshof* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīvas 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka darbam nav piemērojami "pirkšanas vai licencēšanas noteikumi", ja tiesību īpašnieks šajā tiesību normā minētajām iestādēm piedāvā noslēgt licences līgumus par darba izmantošanu ar atbilstošiem nosacījumiem;

2) Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktam, kas ir interpretēts, ņemot vērā Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta c) apakšpunktu, nav pretrunā, ka dalībvalstis šajā tiesību normā minētajām iestādēm piešķir tiesības digitalizēt savu kolekciju darbus, ja tas ir nepieciešams šo darbu publiskošanai īpašās, šim nolūkam paredzētās vietās;

3) Tiesības, kuras dalībvalsts paredz saskaņā ar Direktīvas 2001/29 5. panta 3. punkta n) apakšpunktu, nedrīkst būt tik plašas, ka lasīšanas vietu lietotāji tajās publiskotos darbus var izdrukāt uz papīra vai noglabāt *USB* zibatmiņas diskā.